

Ezt többször is hangsúlyozzák! Az Egyházmegyei Takarékpénztár jászberényi fiókjának volt az igazgatója. (Ma elképednék egy ilyen nevű bankon. Pedig volt! Magam is emlékszem a gyöngyösi fiókjára. Egyébként a névben az egri egyházmegyeről van szó!)

A könyv 2014-ben jelent meg Budapesten, a Fővárosi- és a II. kerületi Örmény

Önkormányzat is támogatta megjelenését. Írója Doboss Gyula, ezzel is emléket állítva felmenői örmény-magyar ágának, érintve az Élet sok – megoldandó – problémáját. Egyébként ő, Merza István unokája. Jó lett volna – akár Függelékként – egy családja, mely segíti az eligazodást.

Doboss Gyula: A Merza-napló (Magyar Napló, Írott Szó Alapítvány, Budapest, 2014)

Bakó Zoltán

Önszerveződő erdélyi nemzetiségek

Marosvásárhelyen hagyománnyá vált az ősszel megrendezésre kerülő örmény kultúra napja, amely művészeti, irodalmi és történelmi témakörökkel jelentkezik, nem csak magyar-örmény vonatkozásban. Szó esett így nem csak az örmények, hanem a szászok, a zsidóság, a székelység önszerveződéséről is a nagy érdeklődésre számot tartó előadásokon.

A Marosvásárhelyi Örmény-Magyar Kulturális Egyesület (MÖMKE) immár negyedik éve minden őszi megszervezi az örmény kultúra napját Marosvásárhelyen. Idén ezt október 11-én, szombaton tartották meg a Kultúrpalota kistermében, rangos előadók részvételével. Amellett, hogy bemutatásra került az erdélyi magyar-örménység több mint három évszázados múltjának, kultúrájának, hagyományainak bemutatása, idén több erdélyi nemzetiség életéből, szellemi és művészeti értékeiből nyújtottak válogatást az egész termet betöltő hallgatóságának az Együttélési modellek a történelmi Erdélyben a román, örmény, szász, zsidó közösségek körében című előadássorozat keretében.

Az 1600-as évek utolsó harmadában érkeztek Erdélybe az első örmény telepesek, akik az üldöztetés elől menekülve lettek

Örmények a Kultúrpalotában. Érdekesítő előadások

otthonra I. Apafi Mihály fejedelem éleslétésének, gyakorlatias szellemének, s nem utolsósorban vendégszeretetének köszönhetően. Az első letelepülési helyeik Besztercén, Gyergyószentmiklóson és Szépvízen voltak, ezután alakultak ki az örmény szabad királyi városok, Szamosújvár, Erzsébetváros, s később szóródtak szét nagyobb községekbe kompakt örmény csoportok, mint amilyen a maroszeiki Petele is volt.

A MÖMKE elnöke, *Puskás Attila* köszöntője és bevezető előadása után a meghívott mutatták be a témával kapcsolatos előadásait. *Garda Dezş A Compania és a Mercantile Forum, mint az örmény önszerveződés alapintézményei* címmel érkezett a magyar-örménység sajátos intézményrendszeréről.

A románok 19. századi kulturális autonómiatörekvéseiről szóló, *Cornel Sigmirean* által írott tanulmányt a szerző más elfoglaltsága miatt *Kálmán Attila* olvasta fel. *Pál Antal Sándor* „A székely közösség önszerveződése” című előadását – mint minden alkalommal – nagy érdeklődéssel követte a hallgatóság. Az erdélyi szászok történelmének egy jelentős – és hosszú időtartamú – szakasza, a szász *Universitas (1690–1876)* jelentőségéről és fontosságáról *Kálmán Attila* érkezett. *Zsidó szervezetek a történelmi Erdélyben* címmel *Spielmann Mihály* történész-levéltáros tartott igen érdekes előadást, amelyben a marosvásárhelyi szervezetek, egyletek életébe is betekintést nyújtott.

Az előadások között rangos fellépők szórakoztatták a hallgatóságot: a *Maros Művészegyüttes* táncosai, énekelt *Aszalos Enikő*, zongorán játszott *Szőnyi Márta* és *Szakács Mária Magdolna*, majd a rendezvény végén *Kecskés Ávéd Erika*, a kolozsvári *Gheorghe Dima* Zeneakadémia hallgatója egy Bach-művet játszott el azon a meseterhedgűn, amelyet a MÖMKE által szervezett gyűjtés eredményeként kapott nemrégiben.

Az idei rendezvény fővédnöke *Varujan Pambuccian*, a romániai parlament képviselője és *Turgyán Tamás*, a magyar Országgyűlés örmény szószólója volt. (*Székelyhon.ro.* – 2014. 10. 14.)

Moravcsék Mária

„A hazáért mindenkor, mindenre kész vagyok”

Ittebei és eleméri Kiss József hadnagy, vadászpilóta

(3. rész)

Első bevetésének életveszélyes történetét meg se írja Irmának, egyik megfigyelőtisztje, *Boksay Antal* őrizte meg számunkra. Fenn a levegőben az erős légáramlatok eltepték a kormányozható huzalokat, és elszakadt a szármacsúró is. Csak motorral és oldalkormányal, folytonosan bukácsolva ért le a földre. Félelmetes a gondolat: mi történik, ha a csapkodó huzalok végighasítják a szárnyakat?

Ezeknek az 1916. május-júniusi leveleknek a hátterében a monarchia nyári, támadó tiroli hadművelete áll. Az osztrák-magyar repülőszázadok a hadművelet mindkét szakaszában jelen vannak. Felderítő, bombázó és tüzérséget irányító szerepben.

Kiss egy Brandenburg-felderítőgépet vezet Mőgötte a megfigyelőtiszt, aki

fényképez, a gépfegyvert kezeli (a pilótának még nincs), vagy a bombát zsinóron lógatva kézzel céloz. Munkájának sikere a pilóta rátermettségétől, manővereitől függ, ő ad módot mindenre, tehát az eredmény az övé is.

A támadás kezdete után két héttel levél megy Pozsonyba.

„Eddig 6 repülésem van az ellenség fellett. ... 20-án Schio pályaudvarát bombáztam, ugyanakkor a Zúgna Torta állásait sikerült lefényképezniünk. ... 21-én reggel Peribe indultunk 3 géppel, egyenként 4x10 kg bombával.” Délután is sikeresen bombázzák az Etsch melletti Peri városát: „három telitalálat, egy nem robbant.” Majd ellenséges gépek tűnnek fel. Nem baj, „neki az első Formánnak!” Az megszökik, de valamivel később két másik géppel visszatér,

és üldözőbe vesznek egy szintén nehézkes Lloyd-felderítőt. Hárman egy ellen! Kiss nem habozik: „Rövid, de roppant heves harc után megszabadítottam, s aztán magam is meglógtam. Egy Farman, egy Caudron és egy Caproni volt az ellenfelem.”

Tipikus történet, sokszor megismétlődik még: Kiss felderítőgéppel vadászként harcol a technikai és létszámbeli túlerővel. Esze ágában sincs megijedni, pedig mindhárom típus ún. „óriásgép”, bombázásra kifejlesztve. (A monarchiának erre a célra tervezett gépei nincsenek, a bombázószázadokat csak 1917-ben szervezik meg, kétmotoros Brandenburg-gépekkel repülnek. Kiss József ezután, nyári repülései már egy kiérlelt, tudatos rendszerbe illeszkednek. Többször tapasztalja, hogy az elakadt vagy lefagyott gépfegyver miatt harc képtelenné vált gépeinket is könnyörtelenül lelövik. Látja, hogy a front legkiválóbb ellenséges repülői, az angolok szinte passzióval teszik ezt, és soha nem kegyelmeznek a védtelennek.

Ezzel szemben az 54 légyőzelmest Francia Guynemer százados elengedi a 61 légyőzelmest német Udet főhadnagyot, mert annak gépfegyvere beszorult. A kanadai Roy Brown lelki furdalást érez, mert le kellett lőnie a 80 légyőzelmest Manfréd von Richthofent (1918. április 21): „Szívesen visszahívnám az életbe.” Az olaszok udvariassági gesztusai szintén emberségről tanúskodnak. A kiváló vadászpilóta, Olivari herceg rossz magyarsággal megírt levelet dob a leivici reptérre 1918. március 15-én: „A magyar bátor, lovagias repülőket üdvözljük nagy nemzeti ünnepükön”, a később ledobott csomagban pedig fényképek a lelőtt magyar pilóta temetéséről és egy fogásba esett magyar repülőőről.

Az angolok nem. Az angolok soha.

Kiss szakkönyveket olvas, tanulmányozza a légiharcok rendszereit, elemzi Manfréd

von Richthofen légcisatáinak leírását Késszül a heroikus feladatára; győzni úgy, hogy lehetőleg ne tapadjon hozzá vér. Kidolgozza és begyakorolja az új módszert: a megszerzett magassági fölény birtokában akár a felhőkből is lecsapni, majd a gép mögő-főlé szinte arasznyi közelségbe kerülve egy puli okosságával és következettségével leterelni az ellenséget hazai repülőterre. (Bajtársak találták ki ezt az otthoni ízű, tökéletes párhuzamot.) Szökni képtelenség, mert a hajszálpontosan irányított foszforlövedékek kijelölik az egyetlen utat. Csak néha szükséges a légszavár vagy a motor szétlövése, ilyenkor siklórepülésben landolnak a megmentett repülők. Ha nehéz volt a küzdelem, Kiss megjutalmazza őket: leterelés közben magas szintű műrepülő-bemutatót tart nekik. Az elképedés akkora, hogy soha, senki nem próbál elmenekülni.

Itt a példa az angoloknak: vajon mit kezdenek vele? Látni fogjuk: semmit.

Egyelőre főként olaszok az ellenfelek, a kiváló vadászpilóták, Baracca, Baracchini, Scaroni, valamint Olivari és Ruffo di Calabria hercegek. Utóbbi különösen vakmerő. Egy ízben 10 méterre ereszkedik le Asiagonál állásaink fölé, vigyázva végig gépfegyverez a terepet, majd elegánsan névjegyet dob le, és távozik.

Az olaszok jelentős túlerőben vannak: 1916. június 20-án 10 Caproni bombázó és kísérő vadászok támadják meg váratlanul a perginei és Etsch-völgyi reptereket. Kiss bőrruha és szemüveg nélkül rohan gépéhez, megfigyelőjével együtt felszáll 4000 méterre (hány fok lehet ott?), egymaga nekimegy a rajnak, és félórás harc után lelő egy bombázót. A repülőknél még nincs becsülete az osztrák-magyar sajtóban, tehát meg sem említik, holott a német újságok nagy részletességgel számolnak be róla. Két hónappal múlva egy négyes Caproni-raj pályázik a

perginei pályaudvarra. Kiss dönt: a vezérgépet kell célba venni. Megközelíti 20 méterre, és folytonosan verkedve lenyomja. A bent ülők sértetlenek. A hivatalos Höfer-jelentés mindig hírt ad Kiss légyőzelméről, de csak az első nemesi előnevet használja. Közli a szeptember 17-i harmadik győzelmet is: a Garda-tó mellett kényszerleszállást végzett az olasz Caproni.

A harmadik győzelem láttató, eleven leírásával Kiss József naplója ajándékozott meg bennünket. A repülés magasiskoláját képviselő módszer minden eleme megtalálható benne a foszforlövedékek kivételével. Most erre nem volt szükség.

Tüzérségi megfigyelésre megy pilóta és tisztje. Srapnellfelhők pamacsai látszanak az égen – mit lőhet a tüzérség? Valóban feltűnik egy magát furcsamód biztonságban érző magányos Caproni, holott mindig erős rajokban repülnek csak. Kiss vadászószőnye feltámad: „Ez a magányos gép pedig, akármi történik is, ma az enyém lesz!” Ik Caproni még mindig észrevétlennek hiszi magát, gyanútlanul közeledik: „Hatalmas gép, olyan, mint egy erőd. Elöl két motor, hátul egy A szárnyak közötti tartórudak úgy néznek ki, mint valami sűrű oszlopcsarnok.” Kiss már régen felette jár, „aztán irány egyenest a Caproni!” Az menekülni próbál, tüzel, „ami elől én gyors fordulókkal tértem ki.” „Mindig mi voltunk a támadók, mi a gyorsabbak és magasabban járók,” méghozzá tervszerű, szoros közelségben: „A pilótának, a megfigyelőnek és a két gépfegyverlövésznek arcát jól láthattam. Kétségbeesetten dolgoztak.” (Kiss munkának nevezi a harcitévőkénység minden formáját máskor is.) Az ellenség egyre ritkábban lő – mi lehet a háttérben? Baj van itt is, a tiszt gépfegyvere elakad. „De az enyém még jó... Majd végzek én a nagy monstrummal magam is.” Szétlővi a két első motort, a gép

siklórepülésben egyre lejjebb kerül. Közben a saját megfigyelő löni készül a megjavított fegyverrel, de Kiss leint: „A legyőzött ellenfelet nem harcszerű cselekedet szétlőni.” A Caproni most váratlanul zuhanórepülésbe megy át, a gyanakvó Kiss ugyanígy utána; talán szökni akar? A gép eltűnik egy völgyben. Hova lett? „Spirálba fektettem a Brandit”, amely leszáll egy kis erdei tisztáson. (A pilótaiskolában 100 m²-re gyakorolták az ilyesmit - mekkora lehetett az erdei tisztás?) Katonák, civilek jönnek: az olasz gépet megtartották az erős tölgyfák, az utászok már szedik is le a magasból. „A vezető a fején megsérült, de a többieknek semmi baja nincsen. Nagyon megörültünk a jó hírnél.” „Az olasz megfigyelőtiszt igen nagy tisztelettel beszélt velem.” (Németül.) „Igen meglepte őket az osztrák-magyar gép mozgékonyága és repülési fölénye, mert úgy tudták, hogy az ő gépeik sokkal jobbak.” (Jól tudták, csak Kiss-ről nem hallottak még.) A négy „ellenség” nyakába borul megmentőjének, s mikor kiderül, hogy magyar, örömiük határtalan. Kiss három nevet mond csak: „Garibaldi, Türr István, Kossuth Lajos.” Az olaszok szemében könnycsepp jelenik meg. Egy osztrák dragonos főhadnagy méltatlankodva nézi a nagy barátkozást, de szerencsére nem ő a legmagasabb rangú jelenlevő. A magyar alezredes elmagyarázza neki, hogy életüket köszönik meg most a repülőknél. Kissék átvizsgálják az olasz gépet, a fontos műszereket magukkal viszik, majd tiszteletkört írnak le a levegőben a legyőzött ellenség megbecsüléseként, és hazatérnek. Mintha mi sem történt volna, jöhet a jó ebéd. „Az este végtelen nyugalom öntötte el egész bensőmet. Jóleséssel feküdtem le, hogy legyőztem az ellenséges gépet, és ezt a győzelmet nem árnyékolta be emberhalál, hála Istennek, nem volt temetés.”

Október 1-jén reggel parancs jön a 3. hadtesttől: fontos felderítést kell végezni a Dolomitokban. Óriási vihar tombol, istenkísértés most felszállni. Kiss József vállalkozik rá, és sikeresen végrehajtja a feladatot. Gépe azonban a hazai reptér felett légszákba kerül, és lezuhan a szőlők közé. A besesülés súlyos, a trienti kórházban kezelik heteken át.

Karácsonykor Perginében van. Fénykép készül róla és bajtársairól. A háttérben feldíszített karácsonyfa, az asztalkán poharak, alma. Kiss komolyan néz szembe velünk, a bajtársak ugyanúgy, egyikük mandolint penget. Valamennyien viselik kitüntetésüket. Ünnepe van, Karácsony.

Kiss januárban még pihen, erősödni kell: „egész nap skín szaladgálok”, majd bemutatják IV. Károly királynak, amire a koronázóváros szülötte nagyon büszke.

Az ellenség légifölénye 1917-től kezdve erőteljesen megnövekszik, mert egyre gyakrabban tűnnek fel és nagy létszámban a szövetségesek technikailag is sokkal jobb gépei.

„Távolfelderítő” utakra akkor kezdik küldeni, amikor az ellenség „légizárlat”-a szinte lehetetlenné teszi a felderítést. Ez azt jelenti, hogy különböző magasságokban nagy létszámú vadászrajok keringenek állandóan a levegőben, rajtuk átjutni képtelenségnek látszik. Kiss átjut. Felhők között bujkálva vagy felettük repülve, ha kell, leállított motorral és siklórepülésben néha 200 km-re is behatol az ellenséges vonalak mögé anélkül, hogy egyetlen elhárító lövést is kapna. A felhőlyukakon át minden szükséges információ megszerző.

A távolfelderítő utakra együléses „K. D.” vadászgéppel indul. Szeptemberi naplófeljegyzése megörökíti egy olasz Farman kényszerű lelövését, miközben egy ilyen útról tér haza. „Szerettem volna elfogni és hazavinni, de hosszabb légiharcba benzinhiányom

miatt nem vághattam bele.” Kénytelen a benzintartályra célozni: „A gépből kicsapott a jellegzetes fehér felhő, aztán egy hosszú, fekete füstcsík és lángnyelv..., a gép hirtelen a hátára fordult, és örült kalimpálással bukkolt lefelé.” Kísérteties előkép!

Kiss egyre gyakrabban repülhet vadászként. Kovalcsik Gyula tiszthelyetessel pásztázzák a levegőt, hátha akad valami tennivaló. Saját kifejezése szerint „békésen portyázgat” ott fenn, mintha a napfényes pozsonyi korzón sétálgatna vasárnap délután. A nyugalom addig tart, amíg fel nem tűnik az első ellenséges gép.

A nemrég alakult 55. vadászszázadhoz 1917 november elején vezénylik át. Végre! Ez az ő igazi műfaja.

Kiss József repülőéletének legragyogóbb korszaka következik ezután az 55-ös vadászoknál. Társa az osztrák Július Arrighi, aki Brumowsky százados neveltjeként 32 légigyőzelmével 11 vitézségi érmet érdemelt ki, köztük négy aranyat. Az 1917-es légteret őstől kezdve a legőzhetően Kiss-Arrighi-páros uralja. Az 55. sz. parancsnoka, a szintén pozsonyi születésű nemes Maier József százados nemcsak remek szervező, hanem kitűnő kötelékvezető vadászpilóta is. Időnként hármásban indulnak bevetésekre.

Kiss József 1917. november 22-én új táboriposta-címet jelez Irmának: „Fi. K. 55.” „Ősszekerültem Arrighival, az Isonzó legjobb pilótájával. Mindig együtt megyünk vadászatra. Négy nap alatt 11 ellenséges gépet lőttünk le. Ebből rám jut 5 (összesen 12), Arrighire is 5 (összesen 19). Egészen egyforma kitüntetésünkhez most megkapjuk harmadszor az aranyat. Arrighiben egy másodikkal találtam”.

„November 28-án leszedtem a 13. és 14. olaszt. Megkaptam harmadszor az aranyat, és tiszthelyettes vagyok.”

December „16-án leszedtem a 17-ik ellenséges gépet, égve”.

„Ma a király utasítására beadtak hadnagynak. A napokban várom a 12-ik kitüntetésemet (a valóságban a 15-iket), a kisezüstöt ötödször.” (1918. I. 24.)

„Leszedtem a 18. ellenfeletem. A gép és a foglyok sértetlenek. Az első angolok nálunk!” (1918. I. 25.)

A szükségzavú írások jelentős küzdelmekre utalnak.

Ez a páratlan teljesítmény azonban azt is jelzi, hogy az ellenség egyre sűrűbben, egyre nagyobb erővel támad, így vadászaink naponta már kétszer szállnak fel. Kiss módszere mégis változatlan: védtelen gépre nem löni, és lehetőleg megmenteni az ellenség életét. December 16-án módja nyílt volna erre, de a makacs angol önmaga vesztét kereste. Kiss naplója megörökítette a légiharcot.

„Jó néhányszor voltam kint a front fölött, de csak ritkán láttam ellenséges gépet, azt is csak nagy távolságról. Úgy látszik, megszeppentek egy kicsit az angolok, hiszen az 55. vadászszázad megtanította őket a tisztességre.” A délelőtt eredménytelenül telik, de délután feltűnik egy gyanútlan angol Saml. „Még nem vett észre, így hát nekimentem”, „erőteljesen rávetettem magamat”, „felülről rácsaptam”, „újra rácsaptam”, és „gépem futószerkezete sokszor egy arasznyira lehetett a pilóta fejétől.” Micsoda technika! Kiss egy bukófordulattal eléje kerül, mert csak a propeller szétlövésével tudja lekényszeríteni. Az angol hevesen tüzel, majd „rémülten látom, hogy... egyenesen belerepül géppuskám tüzebe.” Vagy 100 métert zuhan, „aztán megjelent a jól ismert füstzászló. Tehát a benzintartályt foszforfogoly érte. Kísérteties lángnyelvek csaptak elő a gépből... 15. légigyőzelmem is már a múlté. Sajnáltam

az angolt, Isten látja lelkeket, nem én voltam a hibás.”

Egy hónap múlva, 1918. január 12-én viszont sikerül megmenteni két angol tiszt életét. Kasza Sándor őrmesterrel együtt viaskodnak egy ötös Bristol gyorsfelderítőrajjal, amelyből egyet Kiss 4000 méterről, folytonosan verekedve nyom le a hazai repülőtérré. A megmentett angolok hálásak. Több fénykép készül. Kiss és Kasza ott állnak a hóban az antantkokárdás „B. E.” előtt, egy másikon pedig mosolyogva, összekapaszkodva néznek ránk a korábbi ellenfelekre, Kiss, Kasza meg a két angol.

Kiss József mára az Osztrák-Magyar Monarchia légierijének leghíresebb magyar repülője 19 légigyőzelmével. Ennek többszörösét is elérhette volna, ha nem az ellenfél életét védelmezi. Fényképei jelennek meg Az Estben, az Érdekes Újságban, a berlini Weltspiegel és más német lapok is írnak róla. A megszállt Belgrádban megjelenő Belgrádi Hírek 1917. július 16-án közöl Kiss címen hosszú, romantikus hangvételű cikket magyar nyelvű számában. A legértékesebbek azonban Az Aéro c. szaklap képei és szövegei. Immár hatodik éve jelenik meg A repülés, léghajózás és automobilizmus folyóiratoként, s főmunkatársai közé tartozik Bánki Donát műegyetemi tanár is. A fényképek a legyőzött ellenséges gépeket mutatják vagy Kisst a lehozott angol hadnaggyal, csoportképet két másik angollal, más-hol egy megmentett olasz tiszttel beszélget, Kisst bemutatják a királynak, Conrad von Hötzendorf gratulál neki, repülőgéposztág élén Kiss és vezérgépe Perginében, légifelvétel portyázó „K. D.” gépéről és sok portré. A legismertebb 1918-ban készül, köpenyben, sapkában, minden kitüntetésével látjuk. Három arany, négy nagyezüst, öt kisezüst, négy bronz (ennyit fogadott el) és a Károly csapatkereszt díszíti zubbonyát.

Kiss repülődicsőségének nagyon rögzös volt az útja a közös légierőnél. Hogy szakmai terveit megvalósíthassa, tiszt szeretett volna lenni, de nem volt hozzá érettségije. IV. Károly király személyes utasítására 1918. január 24-én ismét előterjesztették hadnagyi rangra, de a lassú adminisztrációnak még a királyi szándék is kevés volt. Először szakaszvezető, majd törzsrörmester, végül tiszthelyettes lehetett csak.

Január 27-én három olasz géppel vív súlyos légiharcot. Megsebesül, alig tud hazajutni. Mindezt gyerekkori barátjának írja meg február 5-én: „Január 26-án leszedtem egy angolt, így most 19 légyigőzelmem van, s nem is lesz egyhamar több, ami azonban hidegen hagy. Ez csak eszköz lett volna ... valószínű, céloamat már elértem.” Nyilván az angolokra gondol, hiszen több bajtársuk életét mentette meg.

Másnap egy olasz gép jelenik meg váratlanul Pergine felett. Kiss a leggyorsabb és legrégebben, ismeri a pillanatok értékét: „Úgy, ahogy voltam, beugrottam gépembe... míg a többi piszmogott, eluntam a várást, s egyedül rohantam el.” Még három olasz vadász kerül elő, „de ami még nem esett meg velem, az ma megtörtént.” Elakad a gépfegyverszalag, „vad ütést

kapok a bal csípőmbé, rögtön lefordultam a masinámmal... egy keserves fél óra múlva mégis hazajutottam. Ma már felkeltem az ágyból.”

A tétlenséget nehezen viseli. Hallja a híreket: a légiharcok eldurvultak. „A fenekedő gyűlölködés, az idegileg elfáradt ember türelmetlensége” érvényesül, írja az ugyancsak pozsonyi születésű Hefty Frigyes, a Hány-század vadásza. Angol, francia és amerikai repülőgépek tömege érkezik, légifölényük óriási.

A Brumowsky, Hány és a többi század repülői helytállnak, de már inkább a szerencse, mint a megérdemelt győzelem kíséri őket. Kiss József 1918 május elején tér vissza Perginébe. Egyedül van. Arrighit 26. légyigőzelve után Albániába vezényelték, Maier százados már a campoformioi vadászrepülő-iskola parancsnoka.

Röviddel halála előtt írja egyik bajtársának: „...A régi gárdából egyedül maradtam. Kemény munka áll mögöttem. Amióta itt vagyok, borzasztó harcaim voltak az angolokkal, akikkel partner nélkül nehezen bírok. Nagyon fáradt vagyok.” A levél tele van sötét színekkel, balsejtelemmel, ami eddig – egy kivétellel – sohasem fordult elő. *Folytatjuk*

Zárug Zita és Harkányi Árpád, a világméretű nászúton levő házaspár, ebben az évben is kiad egy, a fotókból összeállított falinaptárt december elején. Előrendelésre, előjegyzésre van lehetőség Zárug Katinál a 06-309713820-as mobil számon. (1 db = 2 000 Ft, 2 db = 3 900 Ft, 3 db = 5 700 Ft, 4 db = 7 400 Ft, 5 db = 8 500 Ft) A fiatalok október végén a 30. országban, Mexikóban járnak, eddig összesen 29 200 km-t kerékpároztak. Útjukat az interneten is lehet követni a 360fokbringa.hu oldalon.

Szennyessy Judit

Kegyeleti barangolás Isonzó, Doberdó, Júliai-Alpok, Karszt-hegység és a Trieszti-öböl vidékein

– 2014. július 27–augusztus 1. (2. rész)

Július 27. A Ljubjana városképének kialakításában meghatározó szerepet játszó építész, Jozef Plecnik főműve a pillérek számaról elnevezett Hármaskő Híd, amely az óvárost köti össze a központtal. A Hármaskő Hídtól balra húzódik a Piačér, mögötte az Andrea Pozzo által tervezett Szent Miklós Székesegyház, illetve a piačér lezárásaként az art nouveau stílusú Sárkányok Hídja. Miután átvágtunk a Belvároson, megcsodáltuk a XVIII. században épült Városházát, valamint a Robba szökőkutat, és eljutottunk a hegytetőn magasodó Várhoz. A vár, bár már a középkorban is erőd volt, mai képét az 1511-es földrengés után nyerte el. Fő látványossága a XIX. századi Kilátótorony 150 lépcsőjének megmászása után várt ránk, a város terakotta háztetőitől egészen a Júliai-Alpokig nyúló csodálatos panoráma. Az esős időből vett első ízelítő után beszálltunk a buszba, és elindultunk a szállásunk felé.

Közel egy óras utazás után megálltunk Rostás Pál huszár emlékművénél a Budanjei háromtornyos templom oldalánál. A közhuszár története több mint kétszáz éves. A napóleoni háborúk idején 1813 októberében a Radetzky huszárezred katonáinak egy része összeakaszkodott a menekülő franciákkal. Rostás Pál négy huszártársával az ezred sebesülteinek biztonságos elvonulása céljából feltartóztatta a közel tizenhatszoros túlerőben lévő franciákat. Egy negyedórás viaskodás után Rostás Pál 30 golyóval a testében utolsóként hullott le a lováról. Az ellenfelei már lőtték, mert a kardjával nem bírtak. A helybeliek végignézték a bátor tettet,

és bajtársai díszsírhelyet adományoztak számára, majd 1845-ben emlékművet emeltek a sírja fölé. 2010-ben helyiek kezdeményezték a szobor újbóli felállítását, melyre a Ljubjanai nagykövetségünk közreműködésével 2013-ban került sor. A szobor előtt főhajtással emlékeztünk a hős huszárra, és közben Issekutz Sarolta elhelyezte a piros-fehér-zöld szalaggal átkötött koszorút, elénekeltük a magyar himnuszt.

Rövid utazás után Nova Goricia házaihoz, majd szálláshelyünkhöz értünk. A jó előkészületeknek köszönhetően hamar megkaptuk a lánykollégium szobakulcsait, és gyorsan elhelyezkedtünk. Utolsó falatig elfogyasztva vacsoránkat altató nélkül vágtunk az éjszakának. A bátrabbak vacsora után Gyuri bácsival felmentek a szálláshelyünk felett magasodó kolostort megtekinteni.

Július 28. Ezen a napon Szlovénia természeti csodáival ismerkedtünk, és első benyomásainkat szereztük az isonzó front környezetéről. Buszunk első állomása Bovec

